

ARKUSZ 1

Numer zadania	Odpowiedzi/Przykładowe odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Moje punkty
1.	<p>Rozstrzygnięcie: Obie autorki mają na kwestię pozytywnych możliwości wykorzystania gier komputerowych podobne poglądy.</p> <p>Uzasadnienie: Jolanta Mrzygłód i Olga Nowak tak samo postrzegają kwestię pozytywnych możliwości wykorzystania gier komputerowych. Obie autorki zwracają bowiem uwagę na zwiększenie możliwości poznawczych człowieka poprzez użycie gier komputerowych. Mrzygłód pisze wprost o tym, że gry stymulują poznawczo i że nie dotyczy to wyłącznie dzieci. Nowak, koncentrując się na grach edukacyjnych, tłumaczy ich wpływ na rozwój zdolności poznawczych u dzieci. Obie autorki patrzą jednak na zagadnienie przez pryzmat innych dziedzin nauki. Pierwsza przez pryzmat neurologii, a druga – pedagogiki.</p>	2	
2.	<p>Rozstrzygnięcie: Tekst Olgi Nowak można uznać za rozwinięcie uwagi Jolanty Mrzygłód o negatywnych konsekwencjach grania w gry.</p> <p>Uzasadnienie: Tekst Olgi Nowak można w części uznać za rozwinięcie zawartego w tekście Jolanty Mrzygłód stwierdzenia o negatywnych konsekwencjach grania w gry komputerowe. Odpowiednie informacje na ten temat można w tekście Nowak znaleźć w drugiej części artykułu. Nowak wspomina bowiem o grach przesyconych agresywnymi treściami oraz o licznych konsekwencjach zdrowotnych częstego kontaktu z ekranem komputera, jak problemy z kręgosłupem, nadwaga, drętwienie ręki, zawroty głowy, padaczka komputerowa.</p>	1	
3.	1. P, 2. P, 3. F	1	
4.	Olga Nowak na początku i na końcu tekstu zastosowała klamrę kompozycyjną, sygnalizując ryzyko wiążące się z uzależnieniem od gier komputerowych. Dzięki temu, pomimo że w głównej części tekstu omówione zostały pozytywne przejawy wpływu gier komputerowych na możliwości poznawcze dzieci, tekst nadal pozostaje ostrzeżeniem, że nadużywanie gier może mieć poważne negatywne konsekwencje.	1	
5.	Badania prowadzone przez autorkę mają charakter prekursorski. Opinię tę potwierdzają m.in. następujące sformułowania użyte w tekście: „w swoich badaniach więc weszłam na zupełnie nieznaną wodę”, „to było nowatorskie odkrycie”.	1	
6.	Tematem tekstów są możliwości wykorzystania gier komputerowych w rozwoju człowieka. Autorki zwracają uwagę, że gry mogą przyczynić się do zwiększenia możliwości poznawczych. Mrzygłód podkreśla ich przydatność w badaniach neuroplastyczności mózgu, czyli jego zdolności do zmiany pod wpływem nowych doświadczeń, na przykład wśród osób starszych. Nowak koncentruje się na możliwościach wykorzystania gier edukacyjnych głównie w stymulowaniu rozwoju dzieci i edukacji szkolnej. Obie autorki zwracają jednak uwagę na zagrożenia płynące z nadmiernego korzystania z gier, podkreślając groźbę uzależnienia. Negatywny wpływ gier na człowieka został wyraźniej pokreślony w tekście Nowak. (87 słów)	4	

7.	<p>Gatunek literacki: tragedia antyczna</p> <p>Wyjaśnienie: Istotą tragedii antycznej jest konflikt tragiczny, czyli starcie dwóch równorzędnych wartości czy też racji, które się wykluczają. Bardzo dobrze widać to w <i>Antygonie</i> Sofoklesa. Antygona reprezentuje uczucia, wykazując troskę o ciało i duszę swojego brata Polinejkesa, natomiast Kreon – racje rozumu, dbając o dobro Teb i starając się przykładowo ukarać Polinejkesa jako zdrajcę. Można też powiedzieć, że Antygona reprezentuje prawo boskie (wie, że Polinejkes musi być pochowany, aby jego dusza mogła zaznać spokoju), natomiast Kreon reprezentuje prawo ludzkie.</p>	1	
8.	<p>Dowód 1: Święty, o którym mówi Krzysztof Świątosławski w swoim tekście, to św. Aleksy z <i>Legendy o św. Aleksym</i>. Pierwszym dowodem potwierdzającym jego życie w ascezie jest decyzja o rozdaniu swoich dóbr – srebra, złota, odzieży – żebrakom i żakom (studentom). Świadomie więc wybrał on życie w ubóstwie.</p> <p>Dowód 2: Drugim dowodem potwierdzającym życie Aleksego w ascezie jest jego bardzo surowy styl życia, czyli np. wybór mieszkania pod schodami w domu swego ojca, gdzie traktowano go z pogardą. W ten sposób, poprzez umartwianie się, Aleksy wszedł na drogę ćwiczenia się w duchowej doskonałości.</p>	1	
9.	<p>Nazwa środka poetyckiego: apostrofa</p> <p>Przykład z tekstu: „Orszulo moja wdzięczna”</p> <p>Nazwa środka poetyckiego: pytania retoryczne</p> <p>Przykład z tekstu: „W którą stronę, w którąś się krainę udała?”, „Czyliś do raju wzięta?”</p> <p>Nazwa środka poetyckiego: przerzutnia</p> <p>Przykład z tekstu: „Czy cię przez tęskliwie Charon jeziora wiezie i napawa zdrojem Niepomnym, że ty nie wiesz nic o płaczu moim?”</p>	1	
10.	<p>Rozstrzygnięcie: Oba teksty w taki sam sposób ukazują kondycję człowieka.</p> <p>Uzasadnienie: Tekst Karoliny Sawickiej mówi o filozofii Blaise’a Pascala ważnej dla rozwoju światopoglądu barokowego. W tekście zostało podkreślone, że człowiek jest istotą rozdartą, rozdwojoną między potrzebami duszy i ciała – dusza pragnie zbawienia i wieczności, a ciało jest przywiązane do dóbr ziemskich. Pascal podkreślał również słabość człowieka i sugerował oddanie się w ręce Boga. Mikołaj Sęp Szarzyński mówi, że człowiek jest wątły, czyli słaby. Poeta także podkreśla dualizm – człowiek składa się z ciała przywiązanego do ziemskich przyjemności i z duszy. Podmiot liryczny wiersza oddaje się w ręce Boga.</p>	1	
11.	<p>Dowód 1: Orientalizm to jeden z prądów w literaturze romantyzmu. Jednym z dowodów jego obecności w podanym utworze Mickiewicza jest postać Mirzy, który jest wschodnim przewodnikiem Pielgrzyma. Mirza wprowadza Pielgrzyma w świat krymskiej przyrody, co np. jest widoczne w dwóch ostatnich strofach podanego sonetu, gdy opowiada o Czatyrdahu.</p> <p>Dowód 2: Drugim dowodem obecności orientalizmu w podanym sonecie jest odwoływanie się do wielkości Allaha w wypowiedzi Pielgrzyma. Świadczy to o tym, że Pielgrzym już w jakimś stopniu poznał świat Wschodu – w tym wypadku jego sferę duchową, religijną.</p>	1	

12.	Oba teksty przedstawiają świat jako teatr, natomiast ludzi jako aktorów, lalki lub marionetki, które grają swoją rolę tak, jak zdecyduje jakiś reżyser. Na obrazie Rashada Mehdiyeva widać mistrza, który wprawia marionetki w ruch, fizycznie pociąga za sznurki i decyduje o grze lalek. To przedstawienie należy odczytywać metaforycznie, podobnie zresztą jak fragment <i>Lalki</i> . We fragmencie <i>Lalki</i> Bolesława Prusa w rolę teatralnego reżysera wchodzi Ignacy Rzecki, który nakręca mechaniczne zabawki i przygląda się ich ruchom. Zabawki po odegraniu swojej roli trafiają do szafy. Podobnie jest z życiem człowieka – po odegraniu roli pod dyktando niewidzialnego reżysera człowiek schodzi ze sceny życia.	1	
13.	Henryk Sienkiewicz, pisząc <i>Potop</i> , wykorzystał elementy eposu. Jakub Stachowiak pisze w swoim tekście, że w eposie jest mowa o zdarzeniach przełomowych dla danej społeczności. W <i>Potopie</i> takim wydarzeniem jest atak Szwedów na Rzeczpospolitą, początkowe zwycięstwa Karola Gustawa, obrona Jasnej Góry (ukazana jako zdarzenie przełomowe tej wojny), a potem obrona całego kraju przez naród polski. Jakub Stachowiak pisze również, że cechą eposów jest występowanie nietuzinkowych bohaterów. W <i>Potopie</i> za takiego bohatera można uznać Andrzeja Kmicica, który nie dość, że przechodzi przemianę wewnętrzną, to jest w stanie wyrwać się z każdej opresji i jest niczym starożytny heros, co widać na przykład w scenie przypalania mu boków ogniem przez Kuklinowskiego.	1	
14.	14.1. C, A, B, D 14.2. Wprowadzone na scenę przez Stanisława Wyspiańskiego postacie fantastyczne pozwalają na dogłębne poznanie postaci realnych występujących w <i>Weselu</i> . Czytelnik ma możliwość poznać skryte emocje bohaterów, ich lęki, marzenia, kompleksy oraz ukryte intencje. Zjawy pozwalają też lepiej zrozumieć przesłanie utworu, gdyż dzięki ich dialogom z postaciami realnymi można dostrzec przyczyny niemożności porozumienia się chłopów i inteligencji.	2	
15.	1. P, 2. F, 3. P	1	
16.	1. Szymon Gajowiec 2. Laura Kościeniecka Relacje łączące Cezarego Barykę ze wskazanymi bohaterami: Cezary – Szymon Gajowiec: Gajowiec pomógł Cezaremu w chwili, gdy ten przyjechał do Warszawy. Otoczył go opieką, zarówno przed wojną bolszewicko-polską, jak i po powrocie Cezarego z Nawłoci. Gajowiec chciał, by Cezary pomógł mu w pisaniu książki. Mężczyźni się nie zgadzali, gdyż mieli inny pogląd na kwestię odbudowy i reform państwa polskiego. Cezary – Laura: Cezary wdał się w płomienny romans z Laurą podczas pobytu w Nawłoci. Romans został przerwany, kochankowie rozstali się. Ostatnią rozmowę odbyli w Warszawie.	1	
17.	17.1: Podobieństwo do postawy Prometeusza: Postawa doktora Bernarda Rieux może być porównana do postawy mitycznego Prometeusza. Rieux podobnie jak Prometeusz poświęca się dla dobra ludzi. W podanym fragmencie opracowania można znaleźć stwierdzenie, że Rieux buntuje się przeciwko złu i broni ludzkiej godności. Ponadto w opracowaniu czytamy, że doktor robi to wszystko z powodu miłości do człowieka. Dla Rieux ważny jest każdy człowiek, dlatego nie robi różnic między pacjentami – leczy również najuboższych i często ich odwiedza, czego przykładem jest wizyta u starego astmatyka.		

17. (c.d.)	<p>Podobieństwo do postawy Syzyfa: Postawa doktora Bernarda Rieux może być porównana do postawy mitycznego Syzyfa. Rieux podobnie jak Syzyf wykonuje podczas epidemii pracę, która przez bardzo długi czas nie daje pożądaných efektów. W przytoczonym opracowaniu znajduje się stwierdzenie, że Rieux jest świadomy klęski, lecz mimo wszystko się nie poddaje i nadal walczy o zdrowie i życie mieszkańców Oranu, czyli – niemal jak Syzyf – wtacza na górę swój kamień, choć głąz i tak spadnie. Przykładem z powieści obrazującym taką syzyfową klęskę jest śmierć w męczarniach synka sędziego Othona. Po tym zdarzeniu Rieux jednak się nie poddaje i nadal robi wszystko, by ratować innych.</p> <p>17.2.: Dowód 1: <i>Dżuma</i> Alberta Camusa ma charakter paraboliczny, czyli jest współczesną przypowieścią. Świadczy o tym m.in. motto zaczerpnięte z Daniela Defoe sugerujące, że tekst należy czytać w sposób przenośny.</p> <p>Dowód 2: W książce brak konkretyzacji czasowej. Camus podaje rok 194. – sprzyja to uniwersalnemu odczytaniu utworu.</p>	2	
18.	<p>Zdaniem Zbigniewa Herberta nie należy odrzucać tradycji, a wręcz przeciwnie – współczesny człowiek powinien nauczyć się z niej czerpać wartości. W tekście Adama Zagajewskiego poświęconym twórczości Herberta jest mowa o tym, że dla poety tradycja jest źródłem wzorców czy też kryteriów oceny. Wykorzystując tradycję (mity, historię kultury), można za jej pomocą uporządkować współczesny świat i ocenić postawy współczesnego człowieka. Tradycja jest zatem potrzebna. Krystyn Zalewski w tekście poświęconym <i>Przesłaniu Pana Cogito</i> zwraca uwagę na to samo. Tradycja może człowiekowi przynieść dobro. W tradycji współczesny człowiek może znaleźć wzorce do naśladowania, które uczą odpowiednich zachowań wynikających z wierności określonym wartościom.</p>	2	
19.	Wypracowanie	35	
Łączna liczba punktów		60	

ARKUSZ 2

Temat 1.

Czym dla człowieka może być miłość?

Na żółto
zaznaczono
300 słów

Przykładowa realizacja tematu:

Miłość może mieć różne oblicza. Dla jednych ważna jest miłość do wybranki czy wybranka serca. Wtedy takie uczucie zabarwione jest namiętnością. Dla innych najważniejsza jest miłość rodzicielska i gotowość do poświęceń dla dobra swojego dziecka. Jeszcze inni za najwyższy rodzaj miłości uznają miłość do ojczyzny i aktywne zaangażowanie w jej obronę lub działanie dla korzyści ogółu. Celem tej rozprawki jest pokazanie, że miłość do wybranki serca może mieć różne oblicza. Uczucie to może być siłą destruktywną, prowadzącą nawet

do próby samobójczej, lub przeciwnie – może być siłą napędową, która potrafi odmienić człowieka.

Zdarza się, że miłość jest uczuciem niespełnionym. Z różnych powodów zakochani nie mogą być ze sobą. Bywa też i tak, że ludzie darzą uczuciem niewłaściwą osobę, która jawnie lub mniej otwarcie gardzi ich miłością. Taka sytuacja może być destruktywna dla osoby zakochanej, a miłość wzgardzona może prowadzić nawet do próby samobójczej. Taką sytuację zaobserwować można w *Lalce* Bolesława Prusa. Stanisław Wokulski idealizuje Izabelę Łęcką, przeżywa swoją miłość nad wyraz emocjonalnie, wręcz absurdalnie, i nie zauważa, że uczucie to jest skazane na klęskę. Izabela nie pokocha kupca i mężczyzny, który nie jest dla niej atrakcyjny i nie przypomina mitycznego Apolla. Zachowanie Izabeli, jej lekkomyślne flirty z Kaziem Starskim ostatecznie doprowadzają Wokulskiego do próby samobójczej na torach kolejowych. Sytuacja Wokulskiego jest o tyle złożona, że tak silne uczucie przeżywa, mając 45 lat – dojrzały mężczyzna doświadcza zatem swoich pierwszy porywów miłosnych i nie umie sobie z nimi poradzić. Wokulski kocha miłością romantyczną, czyli taką, która jest niszczącą pasją, prowadzącą – najczęściej mężczyznę – do próby samobójczej. Model takiej miłości prezentowany był w tekstach romantycznych. Siła miłości Wokulskiego pokazuje, że on sam też jest romantykiem. Jak zatem widać, miłość mężczyzny do kobiety może mieć zgubne skutki.

Miłość jednak może stać się również życiową siłą napędową, dzięki której człowiek znajduje w sobie pokłady niespotykanej dotąd energii i potrafi podjąć nowe działania. Miłość skłonić może nawet do przemiany wewnętrznej i wejścia na właściwą drogę życiową. Niezwykle motywująco wpływała na Kmicica – bohatera *Potopu* Henryka Sienkiewicza – miłość do Oleńki. Można podejrzewać, że gdyby nie to uczucie i warunek, jaki Andrzejowi postawiła dziewczyna, że kochać będzie tylko takiego mężczyznę, który stanie w obronie ojczyzny, Kmicic nie podjąłby prób rehabilitacji swojego imienia. Motywujące działanie miłości dostrzegamy również w *Lalce*. Wyłącznie dzięki uczuciu do Izabeli Wokulski wyjechał do Bułgarii, by zbić majątek, następnie rozbudował sklep, w środowisku arystokracji pokazał się jako prężnie działający i pomysłowy kapitalista, a nawet nauczył się języka angielskiego. Miłość Wokulskiego do Izabeli, choć miała znamiona miłości nieszczęśliwej, działała też na głównego bohatera *Lalki* motywująco. Oba przykłady pokazują, że miłość może być dla człowieka motywatorem.

Miłość do wybranki serca zdecydowanie jest potężnym uczuciem. Dla jednych jest siłą niszczącą, która hamuje rozwój wewnętrzny człowieka i prowadzi do próby samobójczej, dla innych wręcz przeciwnie – pozwala na rozkwit jednostki na wielu płaszczyznach, wyzwala siły, z których człowiek dotąd nie zdawał sobie sprawy. Bez względu na to, czym miłość jest w życiu człowieka, bezdyskusyjnie stanowi jeden z najważniejszych tematów w literaturze i sztuce.

Temat 2.

Literatura jako lustro, w jakim odbijają się czasy, w których powstała

Przykładowa realizacja tematu:

Na charakter tekstów literackich wpływ mają czasy, w których powstały. Często są to niezwykle ważne momenty dziejowe, chwile przełomowe, czasy przemian politycznych czy

obyczajowych lub wykluwania się nowych filozofii i przeobrażeń światopoglądowych. Literatura wówczas może promować te zmiany, mówić o nich prawdę lub przed nimi przestrzegać. Może również prezentować obraz społeczeństwa i rozbudzać świadomość czytelników dotyczącą społecznych problemów. Literatura zdecydowanie może być lustrem, w jakim odbijają się czasy, w których powstała.

Teksty literackie były wykorzystywane w charakterze zwierciadła w okresie pozytywizmu, kiedy jednym z głównych ich założeń było ukazywanie problemów społeczno-ekonomicznych. Pisząc *Lalkę*, Bolesław Prus próbował uświadomić społeczeństwo, że założenia programu pozytywistycznego, czyli np. idea pracy u podstaw, nie zostały osiągnięte. Główny bohater powieści, Stanisław Wokulski, co prawda wspiera ubogich, jak Wysocki czy prostytutka Marianna, jednak nie jest w stanie pomóc wszystkim. To, jak ogromne były potrzeby społeczeństwa, ukazane jest zwłaszcza w scenach rozgrywających się na Powiślu, które ukazywały ogrom biedy w Warszawie. Podobne spojrzenie na rolę literatury miał w dwudziestolecie międzywojennym Stefan Żeromski. Jego powieść *Przedwiośnie* też jest lustrem, w którym ukazane zostały problemy społeczne Polski po odzyskaniu niepodległości. Gdy Cezary Baryka przybywa do kraju, nie widzi szklanych domów, lecz biedę. Gdy w Warszawie jako student wynajmuje pokój, żyje w opłakanych warunkach. Przykłady te pokazują, że w literaturze jak w lustrze odbijają się problemy czasów, w których obie powieści powstały.

Teksty literackie, niczym zwierciadło, ukazują również społeczne podziały i trudności w porozumieniu się różnych grup społecznych, gdy wymagają tego okoliczności, np. zagrożenie ze strony zaborców. Uwagę na ten problem zwrócił między innymi Adam Mickiewicz w III części *Dziadów*. W scenie zatytułowanej *Salon warszawski* zebrane w nim osoby podzielone są na dwie grupy: towarzystwo stolikowe, sprzyjające carowi, i osoby przy drzwiach, czyli młodzi patrioci gotowi do walki z Rosją. Mickiewicz w ten sposób ukazał, że w momencie, gdy potrzebna była jedność narodu, ludzie byli podzieleni. Na ten sam problem zwrócił uwagę Stanisław Wyspiański w *Weselu*, analizując przyczyny, dla których chłopcy i inteligencja nie mogli dojść do porozumienia. W ten sposób dramat ten stał się zwierciadłem, w którym odbiły się wszystkie ówczesne polskie problemy – w tym przede wszystkim rozłamy społeczne i brak jedności w decydującej sytuacji dziejowej.

Celem tekstów literackich bardzo często jest ukazanie prawdy o otaczającym świecie. Jak w lustrze można w nich dostrzec problemy społeczne, ekonomiczne i polityczne czasów, w których żył i tworzył autor, a także podziały i trudności w porozumieniu się różnych przedstawicieli społeczeństwa. Dzięki temu dzieło literackie nabywa waloru historycznego źródła wiedzy o czasach, w których powstało.